

TOSHKENT SHAHAR UCHEPETA TUMANIDA 2023-2024 YILLARDA AMALGA OSHIRILGAN TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISH JARAYONI

*Karimov Nodirbek, Boboxonov Mansur
Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti
“Moliya” fakulteti 83-guruh talabalari*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Toshkent shahar Uchtepa tumani 2021-2023 yillarda tashabbusli budjetlashtirish jarayoni, ajratilgan mablag'lar miqdori, amalga oshirilgan loyihalar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: tashabbusli byudjet, openbudget.uz, tashabbus, ovoz berish, moderatsiya, ishchi komessiya, g'olib loyihani aniqlash, “Fuqarolar tashabbusli jamg'armasi”, shartnoma tuzish.

So'nggi yillarda mamlakatimizda byudjet ma'lumotlarining ochiqligi va shaffoqligini yanada oshirish, byudjet mablag'larining shakllanishi va sarflanishi ustidan va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirilmoqda.

Biz mamlakatimizda amalga oshirilayotgan tashabbusli byudjetlashtirish amaliyoti, mavjud holatni o'rganish uchun Toshkent shahar Uchtepa tumanimisolida 2023-2024-yillarda “Tashabbusli byudjet” loyihalari va ularning ijrosi yuzasidan olib borilgan ishlar bilan bog'liq ma'lumotlar bilan tanishib chiqdik.

Quyidagi 1-jadvalda Toshkent shahar Uchtepa tumanida tashabbusli budjetlashtirish uchun yo'naltirilgan mablag'lar qay tartibda taqsimlanishi va sarflanishini ko'rish mumkin

1-jadval

Toshkent shahar Uchtepa tumani tashabbusli budjetlashtirish uchun yo'naltirilgan mablag'lar miqdori¹

(ming so'm)

T/r	Ko'rsatkich nomi	2023-yil	2024-yil
1.	Yil boshiga qoldiq	3 317 000	2 314 000
2.	Hisobot davrida “Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi”ga o'tkazilgan mablag'lar	18 605 000	18 926 000
3.	“Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi”dan tadbirlarni moliyalashtirish uchun yo'naltirilgan	18 090 000	18 926 000
3.1.	Bajarilgan ishlar uchun xisobvaraqlardan moliyalashtirilgan mablag'	15 516 000	
3.2.	Hisobvaraqlardagi qoldiq		
4.	“Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi”da qoldiq mablag'	3 833 000	

¹ <https://openbudget.uz/boards/reports>

“Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”dan tadbirlarni moliyalashtirish uchun yo‘naltirilgan mablaglar esa 2023-yil 18 090 000 ming so‘mni, 2024-yilda 18 926 000 ming so‘mni tashkil qiladi. Jadval ma‘lumotlar asosida qayd etish mumkinki, 2023-yil boshiga qoldiq 3 317 000 ming so‘m, 2022-yil esa yil boshiga qoldiq 2 314 000 ming so‘mni tashkil qilgan.

Ushbu ko‘rsatgichlar asosida ko‘radigan bo‘lsak pul mablag‘lar tashabbusli byudket loyihalariga yildan yilga oshib kelmoqda. Bu esa jamiyat va xalqimiz tomoidan berilayotgan maummo va masalalar ko‘rib yechib kelinmoqda.

Quyidagi 2- jadvalda ko‘rishimiz mumkinki: 2023-2024 yillarda taklif etilgan loyihalar soni va ularga ajratilib sarflangan mablag‘lar miqdori bilan tanishinib o‘tishimiz mumkin.

2-jadval

Toshkent shahar Uchtepa tumani tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan tadbirlar

T/r	Tadbirlar nomi	Moliyalashtirilgan takliflari soni		Sarflangan mablag‘ (ming so‘mda)	
		2023-yil	2024-yil	2023-yil	2024-yil
Jami		21	17		
1.	Hududiy ichki yo‘llar				
2.	Umumta‘lim maktablarini ta‘mirlash va jihozlash	10	8	7 000 000	8 093 000
3.	Maktabgacha ta‘lim muassasalarini ta‘mirlash va jihozlash	1		1 320 000	
4.	Sog‘liqni saqlash muassasalarini ta‘mirlash va jihozlash	9	9	9 070 000	10 832 000
5.	Boshqa ijtimoiy soha muassasalarini ta‘mirlash va jihozlash				
6.	Ichimlik suvi ta‘minotini yaxshilash				
7.	Ko‘cha chiroqlarini o‘rnatish tadbirlari				
8.	Hududlarni tartibga keltirish (obodonlashtirish va ko‘kalamzorlashtirish)				
9.	Boshqa tadbirlar	1		700 000	

Toshkent shahar Uchtepa tumanida tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan tadbirlarda umumta‘lim maktablarini ta‘mirlash va jihozlash ishlari

bo'yicha 2023-yilda 10 ta loyiha 7 000 000 ming so'm, 2024-yilda 8 ta loyiha 8 093 000 ming so'm pul mablag'lari maqsadli yo'naltirilgan.

Maktabgacha ta'lim muassasalarini ta'mirlash va jihozlash borasida olib borilgan ishlar ko'lami ham quyidagicha: 2023-yilda 1ta loyiha, 2024-yilda esa loyiha yo'q.

Sog'liqni saqlash muassasalarini ta'mirlash va jihozlash bo'yicha har ikkala yilda ham 9tadan loyiha g'olib deb topilgan va mos ravishda 9 070 000 va 10 832 000 ming so'm mablag'lar ajratilgan.

Quyidagi 3-jadvalda Toshkent shahar Uchtepa tumanida fuqarolar tashabbusli jamg'armasi mablag'larining shakillanish manbalarini ko'rib chiqamiz.

Toshkent shahar Uchtepa tumani Fuqarolar tashabbusli jamg'armasi mablag'larining shakillanish manbalari²

(ming so'mda)

Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari		2023-yil	2024-yil
Tuman mahalliy budjeti tasdiqlangan umumiy xarajatlarning 5 foiz qismi miqdorida ajratilgan mablag'lar		9 000 000	10 575 000
Mahalliy budjetining yil boshiga shakllangan Erkin qoldiq mablag'lari			2 314 000
Tuman mahalliy budjeti qo'shimcha manbalarning 30 fozi miqdorida ajratiladigan mablag'lar		5 244 300	6 037 000
Shu jumladan	Erkin qoldiq mablag'lari	2 231 000	3 881 000
	Daromadlarning hisobot choraklari yakunlari bo'yicha aniqlanadigan prognozdan oshirib bajarilgan qismi	4 083 000	2 644 600
	Iqtisod qilingan mablag'lar		750 400
Jami ajratiladigan mablag'lar		18 605 800	18 926 000

Tuman (shahar)lar budjetlarining tasdiqlangan umumiy xarajatlarning kamida 5 foizi; tuman (shahar) budjetlari qo'shimcha mablag'larining kamida 30 foizi; Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahrining budjetlari qo'shimcha mablag'larining 30 foizi; tuman (shahar) budjetlarida ichki yo'llarni

² <https://openbudget.uz/boards/reports>

ta'mirlash uchun ko'zda tutilgan mablag'lar; vazirlik va idoralarning tegishli davr uchun tasdiqlangan rivojlantirish dasturlari doirasida ko'zda tutilgan mablag'lar.

Uchtepa tumani mahalliy budjeti tasdiqlangan umumiy xarajatlarning 5 foiz qismi miqdorida ajratilgan mablag'lar 2023-yil 9 000 000 ming so'mni, 2024-yil 1-mavsumda bu ko'rsatkich 10 575 000 ming so'mni, tashkil qildi.

Tuman mahalliy budjeti qo'shimcha manbalarning 30 foizi miqdorida ajratiladigan mablag'larni tahlil qiladigan bo'sak 2023- yil 5 244 300 ming so'mni tashkil etgan bo'lsa 2024-yil 6 037 000 ming so'mni tashkil etgan .

Jami ajratilgan mablag'lar 2023-yil uchun 18 605 800 ming so'm 2024- yilda 18 926 000 ming so'mni tashkil etgan

4-jadval

Toshkent shahri Uchtepa tumani tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan loyihalar tarkibi³

T/r	Tadbirning qisqacha mazmuni (sohasi)	Jami to'plagan ovozlar soni	Moliyalashtirish uchun ajratilgan mablag' miqdori (ming so'm)
2023-yil			
1.	Toshkent shahar tez tibbiy yordam klinik shifoxonasiga yuqoro texnologik va sifatli tez tibbiy jixozlar bilan ta'minlash	2872	1 200 000
2.	194-son umumta'lim maktabi pol qismini kapital tamirlash	2304	900 000
3.	4-sonli umumta'lim maktabinin tom qismini tamirlash	1735	1 100 000
4.	109-sonli umumta'lim maktabini tamirlash va panjaralarini almashtirish	1709	700 000
5.	236-maktab tom qismini tamirlash	1564	700 000
6.	23-sonli oilaviy poliklinika uchun quyosh panellari xarid qilish	1434	550 000
7.	203-sonli umumtalim maktabi uchun ochiq sport maydoni qurish va tamirlash	1423	900 000
8.	14-sonli maktab 3d modellashtirish va robototexnika xonasini tamirlash	1263	500 000
9.	Farhod MFY ga qarashli hududlarga kuzatuv kameralar o'rnatish	1152	700 000
10.	Uchtepa bolalar stomatologiya poliklinikasiga zamonaviy kompyuterlar xarid qilish	1134	850 000
11.	Va boshqalar.		
2022-yil			
1.	25-sonli oilaviy poliklinika moddiy texnik bazasini yaxshilash	7568	971 000
2.	4-sonli umumtalim maktabi Maktab hududini o'rab turgan devor qismi juda ayanchli va o'quvchilar hamda mahalliy aholi hayoti uchun havfli holatga kelib qolgan	7142	800 000

³ <https://openbudget.uz/boards/reports>

	.Ushbu devor qismini to'liq pishgan g'ishtlar va temir panjaralar yordamida butunlay yangitdan o'rash		
3.	26-oilaviy poliklinika moddiy texnik bazasini rivojlantrish	6875	942 000
4.	3-shahar bolalar klinikasini moddiy texnik bazasini yangilash	6534	1 265 000
5.	9-oilaviy poliklinikasini moddiy texnik bazasini yangilash	6237	1 360 000
6.	Uchtepa tumani 116- sonli umumtalim maktab binosini issiqlik tizimini tamirlash	5248	1 200 000
7.	Uchtepa tuman CEO va JSB ning binosini issiqlik tizimini tamirlash qozonxona qurish hamda bakteriologiya laboratoriya xonasini kapital tamirlash	5122	1 360 000
8.	Toshkent shahar, Uchtepa tumani 123-maktabi tom qismi va fasat qismini tamirlash uchun	4961	1 300 000
9.	44-sonli umumta`lim maktabiga ochiq sport maydoni qurish	4845	1 360 000
10.	Uchtepa tumanidagi 197-sonli umta'lim maktabining kanalizatsiya va santexnika tizimini tubdan yahshilash.	4289	900 000
11.	Va boshqalar		

Toshkent shahar Uchtepa tumani tashabbusli budjetlashtirish natijasida 2023-yili jami 21 ta loyiha g'olib deb topilgan va ularga 18 605 800 ming so'm pul mablag'lari sarflandi, 2024-yil esa 17 dan oshiq loyihalar "Tashabbusli byudjet" loyihasi g'olibi deb topilib, bu loyihalarni moliyalashtirish uchun jami 18 926 000 ming so'm pul mablag'lari yo'naltirilgan, loyihalarining g'olib deb topilganlar Sog'liqni saqlash muassasalarini ta'mirlash va jihozlash va umumta'lim maktablari binolarini ta'mirlash sohasiga, shu jumladan 2023-yilda Uchtepa tumanida 10 ta umumtalim maktabi ta'mirlab, qayta jihozlangan, 9 ta holatda Sog'liqni saqlash muassasalarini ta'mirlash va jihozlash loyihalari g'olib deb topilgan 2024-yil 1-mavsumda 8ta ta umumta'lim maktablarini ta'mirlash va qayta jihozlash loyihalari, qolgan loyihalar esa boshqa ijtimoiy soha muassasalarini ta'mirlash va jihozlash kabi loyihalari bilan g'olib deb topilgan.

Xulosa qilib aytganda, Tashabbusli byudjetlashtirish fuqarolarning takliflarini hisobga olgan holda turli ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini hal qilish uchun mahalliy byudjet mablag'larining bir qismini taqsimlash va bu mablag'larni sarflash yo'nalishlarini aniqlash bo'yicha ularning bevosita ishtirokida qarorlarni qabul qilishga xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Malikov T, Kobulov K. Models of market economy formation and Interaction of fiscal policy. International Journal of Economic Growth and Environmental Issues-ISSN.:2321-6247.
2. Malikov T, Byudjet HN. O 'quv qo 'llanma. Toshkent: "Iqtisod-moliya. 2008;84.
3. Malikov T. Haydarov N. Budjet daromadlari va xarajatlari. O 'quv qo 'llanma, Toshkent: "IQTISOD-MOLIYA. 2007.
4. Xaydarov N. Soliqlar va soliqqa tortish masalalari. O'quv qo'llanma. Toshkent: Akademiya. 2007.
5. N Khaydarov. International experience of the development of tourism in Uzbekistan. Интеграция. Эволюция. Устойчивость: пути развития социально-экономических систем. 2021
6. N Khaydarov. Agricultural Development in Uzbekistan: Agricultural Reforms versus Transboundary Water Issues. Developing Country Studies. ISSN, 2015
7. Хайдаров Н. Маҳаллий бюджетлар даромадини барқарорлаштириш йўллари. "InПандемиядан кейинги иқтисодиёт: рисклар, муаммолар, ечимлар" халқаро илмий-амалий конференция мақолалар тўплами (Vol. 2022).
8. МОЛИЯВИЙ САВОДХОНЛИКНИ ОШИРИШГА "ЯШИЛ ЧИРОҚ"–ДАВР ТАЛАБИ. Архив научных исследований. 2020
9. O'roqov U. Tursunova Zulayho Abdujobir qizi. O'zbekistonda davlat tashqi qarzini samarali boshqarishda davlat qarziga xizmat ko'rsatish kafolat jamg'armasining o'rni. "Science and Education" Scientific Journal/ISSN. 2022 Jun:2181-0842.
10. O'roqov UY, Anvarov NM. Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda byudjet-soliq siyosatining ahamiyati. Barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali.
11. Yunusovich OR, Baxtiyorovich MM, Maxmud o'g'li MM. Mamlakat investitsiya jozibadorligini oshirish orqali xalqaro kapitalni jalb qilish masalalari. "Science and Education" Scientific Journal/ISSN. 2022 Jun:2181-0842.
12. Ўроқов У, Иргашев И, Ғайбуллаев О. Фуқаролар иштирокидаги маҳаллий бюджет.
13. UY O'roqov, JA Yomg'Irov. Mahalliy byudjetlar barqarorligini ta'minlash masalalari. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary ..., 2022
14. U O'roqov, ZAQ Tursunova. O'zbekistonda davlat tashqi qarzini samarali boshqarishda davlat qarziga xizmat ko'rsatish kafolat jamg'armasining o'rni. Science and Education, 2022.
15. Уроков УЮ. К, ишлоқ хужалиги субъектларини солиқ имтиёзлари орқали рафбатлантириш. Иқтисодиёт ва таълим. 2015;12.
16. Yunusovich OR. Abduazimova Farzona Axmadqul qizi. Davlat maqsadli jamg'armalarining mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishdagi ahamiyati. "Science and Education" Scientific Journal/ISSN. 2022 Jun:2181-0842.
17. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар молиявий барқарорлигини белгиловчи кўрсаткичлар. 2020
18. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар даромадларини шакллантиришнинг самарали йўллари. 2017

19. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар мустақиллигини оширишга оид назарий қарашлар.“. InЎзбекистоннинг халқаро молия тизимида интеграциялашувни кучайтириш йўллари” мавзусидаги республика илмий-амалий конференция. ТМИ 2020.
20. Уроков У. Маҳаллий бюджетлар молиявий барқарорлигини белгиловчи курсаткичлар. Молия-кредит тизимининг иктисодиётнинг реал сектори билан узро муносабатларини институционал ривожлантириш” мавзусидаги халқаро. 2020.
21. Уроков У. Мах, аллий бюджетлар мустақиллигини оширишнинг устувор йўналишлари. Science and Education. 2022 Jun;6.
22. Уроков УЮ, Юлдашева НВ. Пути повышения финансовой самостоятельности местных бюджетов Республики Узбекистан. Интернаука: электрон. научн. журн. 2022;3:226.
23. У Ўроқов, Д Ускенбаева. Ўзбекистонда ташаббусли бюджетни жорий этишнинг ташкилий-ҳуқуқий асослари - Science and Education, 2022
24. НВ Юлдашева. Типология моделей межбюджетных отношений. Вестник науки и образования, 2016. №6, стр.64-66
25. Юлдашева Н.В Бабаева Ш.С. Специфика организации государственной финансовой поддержки субъектов малого бизнеса в Республике Узбекистан. Интернаука, 2022
26. Ўроқов УЮ. Маҳаллий бюджетлар шаффофлиги ва очиклигини таъминлашнинг устувор йўналишлари. Бизнес-Эксперт журнали. 2020;4.
27. Ўроқов У. Бюджет маблағларидан самарали фойдаланишни таъминлаш йўллари.“.2017
28. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар молиявий мустақилигини оширишнинг замонавий муаммолари. Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари тўплами. ТМИ. 2022.
29. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар даромад базасини кенгайтириш масалалари. InРеспублика ўқув юртлараро конференция тўплами. ТМИ-2009 йил (Vol. 18).
30. Ғайбуллаев О, Ўроқов У. Ўзбекистон Республикасида бюджет тизими ва жараёни.2016
31. Хайдаров Н. Иктисодиётни эркинлаштириш шароитида корхоналар инвестицион фаолиятидаги молия-солиқ муносабатларини такомиллаштириш масалалари. Иктисод фанлари доктори илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация автореферати. 2003.
32. Хайдаров Н. Маҳаллий бюджетларнинг даромад манбалари.“. InЎзбекистон Республикасида ташаббусли бюджетлаштиришнинг хусусиятлари ва ривожланиш истиқболлари” мавзусида халқаро илмий-амалий конференция 2022.